

Методологія, методи та технології соціологічного дослідження – 2

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити 90 годин: лекції – 2 год., практичні – 6 год., лабораторні - 2 год., самостійна робота – 80 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР, РГР</i>
Розклад занять	<i>schedule.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.філос.н, професор Мельниченко Анатолій Анатолійович melnichenko@kpi.ua Практичні/ Лабораторні: старший викладач кафедри ТПУ Іщенко Анна Миколаївна, a.ishchenko@kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NjlxNzIzMDk1NTU4?cjc=qyoajve</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення дисципліни дозволить сформувати компетентності фахівця, необхідні для проведення емпіричних соціологічних досліджень. В результаті студент у майбутньому зможе використовувати набуті знання та уміння для проведення досліджень соціальних систем. Студент зможе оволодіти методологічними та процедурними основами проведення кількісних емпіричних досліджень, дізнається про основні методи збору, обробки та аналізу соціологічної інформації. Дана дисципліна базується на даних, отриманих під час вивчення дисципліни «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень-1».

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної дисципліни можна використовувати в подальшому під час опанування навчальної дисципліни «Методологія, методи та технології-3».

Методи та форми навчання включатимуть не лише традиційні університетські лекції та практичні заняття, а також елементи роботи в командах, брейншторму та групових дискусій. Щоб досягти якнайкращих успіхів у вивченні дисципліни варто буде відвідувати

лекції та готуватися до практичних занять, які будуть логічно слідувати за ними. Будьте готові до того, що напередодні деяких практичних занять вам доведеться підготувати презентацію вдома, тож навички роботи у відповідних редакторах, а також вміння працювати з науковими текстами стануть у нагоді.

Основна мета навчальної дисципліни полягає у набутті бакалаврами знань та умінь дослідження складних соціальних систем методами кількісного соціологічного аналізу; сприяти засвоєнню бакалаврами методологічних та процедурних основ проведення кількісних емпіричних соціологічних досліджень; засвоєнню методів обробки та аналізу кількісної соціологічної інформації за допомогою ліцензійного програмного забезпечення OCA for Windows та OCA New Line.

Дана дисципліна є продовженням дисципліни ММТСД-1, під час вивчення якої бакалаври мали змогу ознайомитись з теоретичними основами організації та проведення соціологічного дослідження, історичними аспектами розвитку емпіричної соціології, елементами програмування дослідження, поняттям якості соціологічної інформації, класифікацією методів соціологічного дослідження. Після ознайомлення із основними методами проведення соціологічного дослідження, у дисципліні ММТСД-2 бакалаври мають змогу глибше засвоїти знання та навички з їх використання саме у кількісній стратегії.

Під час вивчення дисципліни ММТСД-2 бакалаври дізнаються як можна кількісно виміряти складні соціальні явища, як правильно ставити питання під час формування інструментарію для різних видів кількісних опитувань; як уникнути «ефекту інтерв'юера»; ознайомляться з особливостями організації польового етапу кількісного соціологічного дослідження, візьмуть участь в плануванні, проектуванні та бюджетуванні кількісного соціологічного дослідження; та іншими практичними аспектами

Дисципліна ММТСД-2 завдяки вдалому поєднанню теоретичного та практичного матеріалу, дозволяє бакалаврам спробувати себе у якості практикуючого соціолога та виконати повноцінне авторське кількісне дослідження повного циклу від розробки інструментарію та програми дослідження до обробки отриманої інформації та написання повноцінного аналітичного звіту з елементами кореляційного аналізу та розв'язанням поставлених пошукових, описових та пояснювальних гіпотез. Досвід проведення соціологічного проекту повного циклу дозволить бакалаврам в подальшій діяльності використовувати набуті навички та вміння для отримання науково обґрунтованої інформації під час аналізу складних соціальних систем на професійному рівні, а в навчальній діяльності використовувати їх для написання курсових робіт, виконання власних наукових проектів тощо. Крім того, проведення дослідження повного циклу дозволить бакалаврам в майбутній професійній діяльності використати ці знання та навички для виконання будь-яких проектів, що потребують комплексного підходу до розв'язання дослідницьких задач, а також навичок організації роботи людей, об'єднаних спільною метою.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають таких загальних здатностей:

ЗК01 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК09 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК14 Здатність усвідомлено визначати цілі у професійному й особистісному розвитку, проявляти наукову ініціативу та лідерські якості.

ЗК 16 Здатність вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості.

ФК04 Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

ФК05 Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження

ФК06 Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

ФК07 Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців.

ФК08 Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Після засвоєння дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

РН09 Вміти розробляти програму соціологічного дослідження

РН10 Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів

РН11 Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.

РН12 Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджери Viber, WhatsApp, Telegram та Google Classroom. А також необхідно володіти навичками з використання текстового редактора та і редактора зі створення презентацій.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: соціології, політології, філософії, психології, медіації тощо. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з іншими дисциплінами: ММТСД-1 та ММТСД-3.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика кількісного підходу соціологічних дослідженнях.

Тема 2. Метод опитування в кількісних соціологічних дослідженнях.

Тема 3. Особливості формування дослідницького інструментарію. Правила складання анкет та опитувальних листів.

Тема 4. Використання методу спостереження в кількісних дослідженнях.

Тема 5. Використання соціологічного експерименту в кількісних дослідженнях.

Тема 6. Контент-аналіз як кількісний аналіз даних документальних джерел.

Тема 7. Медіа-дослідження та електоральна соціологія як ключові сфери використання кількісних соціологічних методів.

Тема 8. Методи статистичної обробки соціологічної інформації за допомогою програмного забезпечення.

Тема 9. Формування звітів за результатами соціологічного дослідження.

Навчальні матеріали та ресурси

Основна:

1. Паніотто, Володимир. Методи опитування : підручник / В. Паніотто, Н. Харченко ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет "Києво-Могилянська академія". - Київ : Києво-Могилянська академія, 2017. - 340 сторінок ; рисунки, таблиці.
2. Яременко, Людмила. Кількісні методи у поведінкових науках : навчальний посібник / Л.І. Яременко, І.В. Лупан. - Кропивницький : Видавець В.Ф. Лисенко, 2019. - 223 сторінки : рисунки, таблиці.

Законодавство:

3. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 48. – с. 650. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Указ Президента 1999 «Про розвиток соціологічної науки в Україні» // Урядовий кур'єр офіційне видання від 11.05.2001— № 81
5. Про затвердження Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності //МОН України; Наказ, Порядок від 15.04.2005 № 228
6. Виборчий кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX

Додаткові джерела:

7. Харченко О. І. Порівняльна характеристика методологічних підходів у соціологічних дослідженнях / О. І. Харченко // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. - 2011. - Вип. 13. - С. 103-110. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2011_13_19.
8. Застосування основних методів збору й аналізу соціологічної інформації / Д.О. Зелінська, А.В. Слободянюк - 2020 - ir.lib.vntu.edu.ua <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29665/9244.pdf?sequence=3>
9. Методи опитувань в Україні: історія та сучасні проблеми / В. Паніотто - 2017 - ekmair.ukma.edu.ua http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13360/Paniotto_Metody_opytuvan_v_Ukraini.pdf?sequence=1
10. Паніотто В., Харченко Н. Криза в методах опитування та шляхи її подолання. - С. 3-19 http://nbuv.gov.ua/j-pdf/stmm_2012_1_3.pdf
11. Якість даних в кількісних дослідженнях / А.О. Домаранська - Український соціум, 2016 - irbis-nbuv.gov.ua // http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Usoc_2016_4_17.pdf
12. Гузьман О. А. Анкетне опитування як метод соціологічного дослідження: особливості розгляду в аудиторії / О. А. Гузьман // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2009. - Вип. 45. - С. 214-219. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2009_45_33.
13. Інформаційна модель системи проведення соціологічних досліджень у веб-середовищі / О.В. Марковець, Є.Ю. Березняк, Б.О. Лисик... - ... системи та мережі, 2016 - irbis-nbuv.gov.ua http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/VNULPICM_2016_854_27.pdf
14. Халамендик В. Б. Методологія соціологічного дослідження: сучасні наукові підходи / В. Б. Халамендик // Нова парадигма. - 2014. - Вип. 121. - С. 193-201. -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nopa_2014_121_22.

15. Азаров Д. С. Розуміння суспільної небезпеки злочину (за результатами соціологічного експерименту) / Д. С. Азаров // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. - 2019. - Т. 3. - С. 3-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2019_3_3.
16. Сучасні практики використання новітніх неопитувальних методів збору даних у соціології / О. Переверзєв - 2017 - ekmair.ukma.edu.ua//http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12223/Pe-reverzjev_Suchasni_praktyky_vykorystannia.pdf
17. Юськів, Богдан Миколайович Контент-аналіз. Історія розвитку і світовий досвід: Монографія / Б. М. Юськів. - Рівне : Перспектива, 2006. - 203 с. : табл.
18. Іванов В. Ф. Вибір категорій контент-аналізу і проблема вибірки дослідження / В.Ф. Іванов // Наукові записки Інституту журналістики. - 2016. - Т. 3. - С. 29-33. -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2016_3_7.
19. Іванов В. Ф. Історія використання контент-аналізу в різних науках у ХХ ст. / В. Ф. Іванов // Наукові записки Інституту журналістики. - 2013. - Т. 52. - С. 18-30. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_52_4.
20. Іванов О. В. Кількісний контент-аналіз: проблема контексту / О. В. Іванов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. - 2012. - № 999, Вип. 30. - С. 95-98. - Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKHSID_2012_999_30_19.
21. Согорін А. А. Особливості використання методу контент-аналізу для дослідження реклами в друкованих засобах масової інформації / А. А. Согорін // Актуальні проблеми філософії та соціології. - 2016. - Вип. 10. - С. 135-137. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2016_10_39.
22. Мельниченко А. А. Проблеми і перспективи електоральної соціології в Україні /А. А. Мельниченко, О. А. Акімова // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія.Право : збірник наукових праць. – 2014. – № 1 (21). – С. 73–79. – Бібліогр.: 21 назва. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/17016>
23. Нурдін С. Є. Соціологічні традиції в дослідженні електоральної поведінки. Огляд основних моделей електоральної поведінки / С. Є. Нурдін // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. - 2013. - Вип. 19. - С. 42-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2013_19_8.
24. Телегіна К. А. Електоральна соціологія як особлива соціоінженерна діяльність: функції та дослідницькі методи / К. А. Телегіна // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. - 2011. - Вип. 5. - С. 24-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_sociology_2011_5_6.
25. Туманова О. О. Аспекти використання соціальних медіа в дослідженнях / О. О. Туманова // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. - 2019. - № 4. - С. 24-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2019_4_5
26. Чигрин В. О. Типові методичні помилки в організації та проведенні соціологічних досліджень електорального характеру / В. О. Чигрин, Е. А. Гугнін // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. - 2013. - Вип. 59-60. - С. 208-215.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stapttp_2013_59-60_28.
27. Великі дані в контексті дослідження проблем сучасного суспільства/ О. Kyslova - ... / В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження ...,2019 - periodicals.karazin.ua//<https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/download/14869/13894>
28. Психологічні практики громадянського протистояння в соціальних медіа / Д.О. Яровий - 2019 - ispp.org.ua <http://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/%D0%AF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf>

Навчальний контент

3. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Тема 1. Загальна характеристика кількісного підходу соціологічних дослідженнях.

Практичні заняття

Практичне заняття 1 Загальна характеристика кількісного підходу в соціологічних дослідженнях.

Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження. Сфера використання кількісних методів (навести приклади). Витоки кількісної стратегії. Позитивізм Конта. Порівняння кількісних та якісних методів. Приклади проведених кількісних досліджень.

Практичне заняття 2. Метод опитування в кількісних соціологічних дослідженнях.

Історія виникнення методу опитування. Пізнавальні можливості методу опитування. Інтерв'ювання та анкетування як основні види опитувань: спільність та відмінність. Класифікація опитувань. Поняття опитування в соціологічній літературі. Етапи і процедури опитування. Методика і техніка проведення опитування. Основні переваги і недоліки методу опитування.

Практичне заняття 3. Формування аналітичних звітів (таблиці/графіки/висновки).

Лабораторні роботи

1. Ознайомлення з програмою «OCA for Windows» та порівняння з іншими ПЗ. Створення паспорта дослідження та введення первинних даних.

4. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача протягом курсу полягає у підготовці до аудиторних/онлайн занять, проведення розрахунків за первинними даними, отриманими на лабораторних заняттях, розв'язок задач, виконання розрахункової роботи, виконанні модульної контрольної роботи.

Завдання на РГР

Перша частина розрахункової роботи передбачає розробку програми дослідження, за затвердженою викладачем темою.

Програма дослідження обов'язково повинна містити наступні розділи:

1. Обґрунтування актуальності теми дослідження
2. Формулювання проблемної ситуації та проблеми дослідження
3. Формулювання мети та завдань дослідження (5-7 завдань)
4. Визначення об'єкта та предмета дослідження
5. Обґрунтування генеральної сукупності
6. Правила формування вибіркової сукупності та розрахунок її обсягу
7. Обґрунтування методики дослідження
8. Інтерпретація та операціоналізація основних понять.
9. Формулювання гіпотез

Розділи програми повинні відповідати основним вимогам до їх написання.

Програма повинна бути викладена не менш ніж на 10 аркушах, кеглем розміром 14 пт, з відступами 1,5 інтервали.

Крім того, перша частина розрахункової роботи передбачає розробку анкети

(опитувальника) відповідно до розробленої програми дослідження, що міститиме не менш, ніж 25 запитань. В анкеті (опитувальнику) повинні бути реалізовані всі види шкал (номінальна, порядкова та метрична). Анкета повинна містити запитання-фільтри, табличні запитання, запитання-діалоги, закриті, напівзакриті та відкриті запитання, а також інші форми запитань. Анкета повинна відповідати всім вимогам до формування запитань та побудови анкет.

Студенти, що не здали розрахункову роботу не допускаються до отримання атестації.

Тема розрахункової роботи може змінюватися студентом після обговорення із викладачем.

1. На основі сформованої анкети, відповідно до програми дослідження (перша частина розрахункової роботи), необхідно створити паспорт анкети. Структура паспорта для кожної ознаки буде залежати від типу шкали.

При підготовці паспорта необхідно ввести коментар, який би дозволяв в подальшому при відкритті масиву визначати ПІБ виконавця та дату.

Після завершення підготовки паспорта його необхідно перевірити на коректність з використанням базового модуля «OCA for Windows» та з допомогою функції меню «Редактор» - «Перевірка паспорта». В разі наявності помилок в паспорті необхідно внести відповідні виправлення та повторити процедуру перевірки.

2. За підготовленим паспортom необхідно сформувати масив анкет (файл з розширенням *.frm) за допомогою модуля вводу MakeForm.exe., який повинен містити не менше, ніж 1000 анкет.

3. За сформованим масивом побудувати таблиці одновимірного розподілу за всіма ознаками, з виводом їх до редактора таблиць MS Excel. Для кожної з таблиць одновимірного розподілу необхідно побудувати відповідні графічні об'єкти (діаграми, гістограми і т.п. за вибором студента). Графічні об'єкти повинні відповідати вимогам наочності, зрозумілості.

4. Побудувати таблиці двовимірного розподілу ознак за наступними парами ознак:

- «порядкова-порядкова»;
- «порядкова-метрична»;
- «порядкова-номінальна»;
- «номінальна-номінальна»;
- «номінальна-метрична».

Вказати на наявність (відсутність) зв'язку між ознаками, напрямок та тісноту (щільність) зв'язку, враховуючи значення χ^2 -квадрат, коефіцієнтів Чупрова та Крамера, а також коефіцієнтів кореляції. Відповідь обґрунтувати.

5. Підготувати висновки за результатами виконаної роботи.

Робота повинна бути роздрукованою на аркушах А4 і складатися з:

- титульної сторінки;
- програми дослідження (1 частина розрахункової роботи);
- анкети (1 частина розрахункової роботи);
- роздрукованого паспорта анкети;
- роздрукованих таблиць одновимірного розподілу ознак та відповідних їм графічних об'єктів (діаграм, гістограм);
- роздрукованих таблиць двовимірного розподілу ознак;

- висновків за результатами роботи.

На самостійне вивчення виносяться матеріали лекцій:

Тема 2. Метод опитування в кількісних соціологічних дослідженнях.

Тема 3. Особливості формування дослідницького інструментарію. Правила складання анкет та опитувальних листів.

Тема 4. Використання методу спостереження в кількісних дослідженнях.

Тема 5. Використання соціологічного експерименту в кількісних дослідженнях.

Тема 6. Контент-аналіз як кількісний аналіз даних документальних джерел.

Тема 7. Медіа-дослідження та електоральна соціологія як ключові сфери використання кількісних соціологічних методів.

Тема 8. Методи статистичної обробки соціологічної інформації за допомогою програмного забезпечення.

Тема 9. Формування звітів за результатами соціологічного дослідження.

На самостійне вивчення виносяться матеріали практичних занять:

Особливості формування дослідницького інструментарію та підготовка інтерв'юерів. Правила складання анкет та опитувальних листів.

Підготовка і підбір інтерв'юерів. Інструктаж інтерв'юерів: його мета, складові та форми проведення. Якість, знання й уміння інтерв'юера. Методи мінімізації «ефекту інтерв'юера». Логічна й організаційна структура анкети. Класифікація питань анкети. Загальні та часткові питання. Застосування питань-фільтрів. Питання в формі таблиць. Контактні та буферні питання. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. Демографічний блок анкети. Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Правило лійки. Вимоги, пропоновані до анкетних питань. Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповіли”, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми). Композиція і технічне оформлення анкети. Графічне оформлення. Пілотаж опитувальника.

Використання методу спостереження в кількісних дослідженнях.

Дослідницький потенціал спостереження. Проектування дослідження, в основі якого лежить метод спостереження. Дослідницькі завдання, що вимагають застосування методу спостереження. Інструментарій. Технічне оснащення, що дозволяє проводити спостереження за об'єктом. Фізичні умови. Соціальні умови. Формальні взаємодії. Неформальні взаємодії. Вербальні комунікації. Невербальні комунікації. Роль спостерігача. Робота в полі, ведення польових записів. Відкриті та закриті поля. Специфіка закритого поля, проблема фіксації даних в закритому полі. Робота з провідниками.

Використання соціологічного експерименту в кількісних дослідженнях.

Загальна характеристика, застосування і значення експериментального методу в науці. Класифікації соціальних експериментів за характером логічної структури доказу гіпотез і за типом експериментальних умов, що створюються. Контрольні та експериментальні групи, види застосування і засоби їх вимірювання в експерименті. Основні види й етапи діяльності соціолога в проведенні соціального експерименту. Основні риси експериментального методу соціологічних досліджень: контроль за експериментальними умовами, проблема ізоляції контрольних факторів. Специфіка використання експерименту в соціологічних дослідженнях,

його можливості і межі застосування. Способи вирівнювання характеристик в експериментальних і контрольних групах.

Контент-аналіз як кількісний аналіз даних документальних джерел.

Історія виникнення методу контент-аналізу
Пізнавальні можливості методу контент-аналізу
Поняття документа в соціології. Процедурні аспекти контент-аналізу. Програмні засоби реалізації контент-аналізу.

Медіа-дослідження та електоральна соціологія як ключові сфери використання кількісних соціологічних методів.

Сутність та походження електоральних досліджень. Особливості формування вибірових сукупностей в електоральних дослідженнях. Різновиди електоральних досліджень.

Сутність та призначення дослідження медіа-досліджень. Види медіа-досліджень. Показники, що використовуються для дослідження медіа

Методи статистичної обробки соціологічної інформації за допомогою програмного забезпечення.

Загальні статистичні методи: частотний аналіз, аналіз однієї та більше змінних, кореляційний, регресійний, частотний аналізи. Факторний та кластерний аналізи.

Формування звітів за результатами соціологічного дослідження.

Види звітів. Можливості візуалізації результатів кількісних досліджень. Презентація результатів дослідження.

На самостійне вивчення виносяться завдання лабораторних занять:

1. Імпорт/введення даних і первинна валідація: логічні контролі, діапазони, пошук помилок, підготовка до аналізу.
2. Одновимірні розподіли та описова статистика: частоти, відсотки, мода/медіана/середнє; базова інтерпретація.
3. Візуалізація результатів: діаграми частот, гістограми(за типом змінної), правила коректного оформлення.
4. Аналіз зв'язку двох змінних: перехресні таблиці, частки по рядках/стовпцях, інтерпретація.
5. Перекодування та створення похідних змінних: об'єднання категорій, індекси/шкали, умовні обчислення.
6. Фільтри, підвибірки та робота з пропущеними значеннями
7. Вибірка: розрахунок обсягу вибірки/похибки (за умовою задачі)

Політика та контроль

5. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Зазначається система вимог, які викладач ставить перед здобувачем:

- *правила відвідування занять (як лекцій, так і практичних/лабораторних);*

Відповідно до безпекових умов заняття проводяться в оффлайн чи онлайн формі відповідно до розкладу занять. Введення асинхронного режиму навчання регулюється окремими нормативними документами по університету.

- *правила поведінки на заняттях*

На практичному занятті здобувач має продемонструвати результати, отримані під час самостійного опрацювання теми у вигляді доповіді, презентації, участі у обговоренні.

- *правила захисту практичних робіт;*

Результат практичної роботи відповідно до завдання має бути завантаженим здобувачем до Гугл-класу.

- *правила захисту лабораторних робіт;*

Результат лабораторної роботи відповідно до завдання має бути завантаженим здобувачем до Гугл-класу.

6. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

ММТСД-2				
Вид контролю	%	Ваговий бал	Кількість	Разом
Розрахункова робота	30	30	1	30
Участь у обговореннях, виступи, експрес-опитування та доповнення на практичних заняттях	20	10	2	20
Виконання завдань на лабораторних роботах	20	20	1	20
МКР	30	30	1	30
Всього:				100

1. Розрахункова робота — 30 балів

Розрахункова робота передбачає самостійне виконання завдання, пов'язаного з розробленням програми соціологічного дослідження, обґрунтуванням методологічних і методичних рішень, добором методів збору та аналізу даних, а також формулюванням висновків.

27–30 балів — роботу виконано повністю, логічно та самостійно; чітко визначено проблему, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження; коректно обґрунтовано методичні підходи; наведені положення є змістовними, послідовними та методологічно виваженими; оформлення відповідає встановленим вимогам.

23–26 балів — роботу виконано загалом правильно; зміст є достатньо повним, однак наявні окремі неточності у формулюваннях, структурі, аргументації або оформленні; загальна логіка дослідження збережена.

18–22 бали — робота має фрагментарний характер; допущено суттєві помилки у визначенні основних елементів дослідження; аргументація слабка; висновки недостатньо обґрунтовані.

0 балів — роботу не подано або її зміст не відповідає поставленому завданню.

3. Виконання завдань на лабораторних роботах — 20 балів

Оцінювання цього виду контролю здійснюється за результатами виконання передбачених практичних завдань як цілісного блоку. Оцінюється правильність виконання завдань,

розуміння дослідницьких процедур, уміння працювати з емпіричними даними, коректність застосування способів обробки соціологічної інформації, а також обґрунтованість висновків.

18–20 балів — усі або переважна більшість завдань виконані правильно й у повному обсязі; здобувач освіти продемонстрував розуміння логіки дослідження, коректно застосував методи аналізу та інтерпретації даних; висновки є обґрунтованими; оформлення належне.

15–17 балів — завдання виконано загалом правильно, але є окремі помилки, неточності в розрахунках, оформленні, інтерпретації або висновках; загальне розуміння змісту роботи простежується.

12–14 балів — завдання виконано частково; наявні помітні помилки у застосуванні методів, обробці даних чи поясненні результатів; висновки є неповними або недостатньо аргументованими.

0 балів — завдання не виконано або подані матеріали не відповідають суті поставлених завдань.

4. Модульна контрольна робота — 30 балів

Модульна контрольна робота охоплює основні теми змістового модуля та спрямована на перевірку рівня засвоєння теоретичних положень дисципліни, розуміння методологічних засад соціологічного дослідження, а також здатності застосовувати знання для аналізу конкретних дослідницьких ситуацій.

27–30 балів — завдання виконано повністю; відповіді є правильними, повними, логічними та обґрунтованими; продемонстровано високий рівень знання теоретичного матеріалу та вміння коректно застосовувати його на практиці.

23–26 балів — завдання виконано загалом правильно, однак у відповідях наявні окремі неточності, незначні помилки або певна неповнота викладу; здобувач освіти загалом володіє матеріалом.

18–22 балів — завдання виконано частково; відповіді демонструють достатній, але неповний рівень знань; є помітні помилки у розумінні окремих положень, логіці викладу або застосуванні знань.

0 балів — роботу не виконано, не подано або зміст відповіді не відповідає суті завдань.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік — 100 балів

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

43-47 балів - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

38-42 балів - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

33-37 балів - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

30-32 балів - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;

0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, МКР.

Семестровий контроль: залік

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Відвідування занять

Відвідування занять не є обов'язковим, фінальний рейтинговий бал студента формується виключно на основі оцінювання результатів навчання. Разом з тим, обговорення результатів виконання тематичних завдань, а також презентація / публічний виступ та участь у обговореннях та доповнення на семінарах оцінюватимуться протягом практичних занять та за результатами виконаних завдань у гугл-класі. Модульна контрольна робота може бути оцінена на максимальний бал без очної/онлайн участі студента.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Терміни виконання завдань встановлюються відповідно до поточної безпекової ситуації.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

7. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання

Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень-1,2,3» може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою

В ході виконання індивідуальних завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

- **можливість зарахування знань, здобутих шляхом проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою.**

Результати навчання частково можуть бути зараховані шляхом врахування пройдених онлайн-курсів, перелік яких розміщений в google classroom.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри теорії та практики управління, к.філос.н., професором Мельниченком Анатолієм Анатолійовичем

Ухвалено кафедрою теорії та практики управління (протокол № 15 від 19.06.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)